

A boldogság titka

Karácsonytájt mindig visszahív a gyermekkor. Boldogan lépdelek a színes emlékképek között, s szeretettel fújom le róluk évtizedek feledésporát...

Ropog a hó a lábam alatt. A messzi csillagok hunyorognak örömben. Valószínű, minden percben egy csillogó-villogó szánkó-hintó hussan le a földre egy-egy szorgos angyalcsapattal, számtalan színes ajándékkal megrakodva, hogy azután a kis égi tünemények minden házba beröppenjenek, örömet okozni.

Már az ebéd sem ízlett igazán. Összeszorult a gyomrom az izgalomtól. Ma karácsony van! Ma jön a Jézuska az angyalokkal! Ma semmi nem tűnik hétköznapiinak! A bútorok ünnepi ábrázattal fénylenek, a szőnyeg mintái üdén vöröslenek a vizes seprű friss, fűrgé tánca után. A tűz izgatottan, vidáman ropog a kályhában és ma mindenki mosolyogva szól hozzám. Anya, apa és a nagymama. Gyermekkorom oltalmazó szentháromsága!

Ebéd múltával hamarosan útra kelek. Kis faszánkóm vidáman húzom magam után. Annak ma még feladata lesz. Gyorsan alkonyodik. A leánygimnázium ablakai sötétben fénylenek. Bent hideg csönd van, hiszen akik belakják, ma mind az otthon tűzhelyénél melegsznek. Már akinek van otthona. A patika mellette a sarkon, s az üzletek is mind sötétek, ám a házak ablakaiból meleg sárga fény hívogat, s a kémények füstje finom kékes álmokkal írja tele az alkonyodó égboltot. A katolikus templom belülről már ki van világítva. De az ajtó még zárva. Jó lenne belesni. Ki tudja, tán egész sereg angyal gyülekező - s ajándékelosztó-helye most? Valószínű, a plébános atya is segít nekik. Szívem a torkomban dobog. Ég az arcom. A gyomrom feszül. Egészen könnyűnek érzem magam. Szinte repülni tudnék. Mást azonban nem tehetek, minthogy belemarkolok a templom kerítésének alacsony kőpárkányán pihenő domború hóbundagallérba. Gyönyörűség tapintani ezt a friss, érintetlen, omlós fehérséget. A legkitűnőbb, hógolyónak való. Ujjaim vígan piroslanak, míg összeprésélik takaros almányi gömbbe a fehér szákmányt, s aztán hopp! Repül a magasba, s eltalálja a madárszőlőfa vastag zúzmarába burkolózott alvó ágait. Ki zaklat? - suttogja álmosan a megzavart, s nyújtózkodik egyet. Apró roppanások s gyémánt csillagzáró zúdul rám a zúzmarás ágról. Megannyi égi szikra, fényzuhatag! Milyen gyönyörű! - kacagom. Ezután már csak szaladnom lehet, hiszen majd szétrobbanok az izgatott boldogságtól. Ma karácsony van... karácsony van - mondogatom, s fonott kalács ize van a szónak.

A templom melletti házacsák kis ablakaiban hívogató fény, s az ajtón ki-be sürgölődő háziak nyomában édes tézstaillat leng, mint a jószág ígérete. Ez már a harangozóék háza, s ez végre Piri nénié. Itt van az ő lakása. Szoba-konyhát bérel a kis parasztházban a nagynéném, a két leánykájával, akik az édes unokatestvéreim.

Romániából települtek ide a háború után, mert édesanyám és Piri néni testvérek. Édesanya pedig segíti a hűgát. Ő tartja össze a testvéreket, mind a négyet. Édesanya a legidősebb, s ő olyan, mint egy meleg, sugárzó fénykéve. Világító ereje, Szeretet-ereje van! Minden karácsony előtt különös izgalmas szertartás a hatalmas pakok készítése a testvéreknek. Van abban sütemény, dió, pulyka vagy liba s

ruhafélék. És cipeljük nagymamával, a tündérmesés, éneklő nagyival a postára a szeretetet, amit édesanya parancsolt a csomagokba.

Az unokatestvéreim nagyon érdekesek. Az idősebbik még énekelni is tud románul. Amikor elkezd, hogy „bunebunesztaalamossázu” magabiztosan csücsöríti vastag ajkait. Nem tudjuk, mit jelent az idegen szófolnyondár, de Judit fontoskodva húzza el a „mossázu”-t. Ez nekem nagyon tetszik. A dal elejét én is megtanulom.

Most nagyon várnak már. Tudom. Ők a legjobb játszótársak, s én pedig jövők megosztani, azaz megsokszorozni velük a karácsony aranypiros örömet, mert ők elvesztették az édesapjukat. Árvák. Ezért ha náluk járt már a Jézuska, akkor valamennyien együtt sietünk hozzánk, mert így lesz teljes a család, és mert a fenyőfa alatt mindenkinek együtt kell lennie, akik szeretik egymást.

Ropog a hó a lábunk alatt. A messzi csillagok hunyorognak örömben. Kis szánkómat rózsásra hevülten, vígan fűjtatva húzom. Rajta ül mindkét unokatestvérem, mert ők sóványak és könnyűek. Én meg masszív vagyok és erős. Tetszik, hogy egyedül is bírom húzni kettőjüket. Piri néni nagy sötét szőrmemuffba bújtatja mindkét kezét s úgy lépdél ünnepi derűvel utánunk. Piri néni muffja heves érdeklődésem tárgya. Ilyen senkinek sincs a családban, csak neki. Csodálattal vegyes tisztelem már akkor kivívta, amikor először láttam meg, amint odaátról megérkeztek. Kis fekete kalap volt rajta, s hatalmas, hosszú fekete fátyol, ami eltakarta az arcát, mindaddig, míg a fátyolt hátra nem vetette. Duzzadt szemhéjai pedig egészen pirosak voltak a sírástól. Azonnal szívembe fogadtam őket, az érdekes, fekete fátyolos Piri nénit és a két rebbenten hozzásimuló vékonyka kislányt.

Most mindannyian nevetünk, amint belépünk a házba. A nagy szoba levegője egyszerre friss és édeskes süteményillatú. Előbb vacsorázni kell, mert a Jézuska csak azután jön - mondja édesanyám. Csak a többiek esznek jó étvággal. Nekem alig csúszik le az étel, pedig a fekete spirálos, zafos, dúsán mákos bejgli a kedvencem.

Édesapa feláll, eltűnik. Hirtelen izgatottan siet vissza az asztalhoz s emelt hangon, sietősen dobja közénk a szót:

- Jaj, beszorult az angyal szánya a redőny közé! - Majd megörülök, s robbanó, hangos örömmel rontok neki az ajtónak, hogy végre, most, ez egyszer igazán tetten érhetem az angyalt! Végre megtudom búvészkedésének égi titkát, miként képes a kulcslyukon s a redőny réseit között átröpködni a hatalmas, sziporkázó díszes karácsonyfával s a nagy hajás babával?

Édesanya rebben utánam s tart szelíd erővel vissza, amikor felerőppen az ismerős karácsonyi kolompocskas hangja. Az arcom tüzel, s elsőnek rohanok a táruló szárnyasajtókon át. S felragyog előtűnk a csoda, a fenséges, nemes büszkeséggel magasodó, csillagszóró-záporos, fényes díszektől villogó karácsonyfa. Ismerős érzés. A szívem ismét a torkomban lüktet és érzem, annyira gyönyörű ez az este, hogy már alig bírom elviselni ezt a szépséges, szívet repesztő, nagy boldogságot.

Peregtek az évek, s egyszer karácsony előtt éles gyanakvás ütött rést a

gyémántkemény gyermeki hit és boldogság falán. A gonosz, szúrós kis vésők játszótársaim csúfondáros szavai voltak. A kétkező kigyótozásait ültették el bennem, fontoskodó s acsarkodó közléseikkel. Nem az angyalok hozzák, hanem a szülők veszik a karácsonyfát s az ajándékokat.

Oltalmat kérően rohantam haza s borultam édesanyám ölébe s könnyek szivárványán át néztem rá. Óvja meg a csodát, tartsa vissza az illanni készülő boldogságot! Akkor ő szelíden, kicsit szomorúan rámosolygott és hajamat simogatva mondta meg, a játszópajtások igazat beszélnek.

Éles, fülhasító csörömpöléssel hullott ezer darabra mennyországहितem csillogó-villogó üvegpálatája. Azon a karácsonyon az árnyékokat láttam meg a zöld fenyőn. Mennyi-mennyi sötét zuga van a nagy fának, s a füst-könnýű csillogó díszek egyszerűen csak üvegek, a csillagszóró pedig drót és valami égő anyag, s a karácsonyfa tüllevei szűrnak, az angyalhaj pedig csak egyszerű üvegszál. Úgy éreztem, megszükkült a világ, s azon a decemberen a boldogtalanságnak bennem karácsony volt a neve.

Nagymamám, a szép szavú vont következő évben magához, amikor beköszöntött nyár után az ősz.

- Hát te mit adsz karácsonyra édesanyádnak és édesapádnak? - Meglepődve s töprengő kedvetlenséggel néztem rá. Akkor ő elővett egy nagy rajzlapot s egy ollót.

Lobot vetett bennem a kíváncsiság szikrája, s érdeklődve vártam, mit mesterkedik a tündérmesés. Kívágot egy jókora ingformát.

- Ez pedig a Jézuska ingecskeje - közölte határozottan. Nem áltasson már engem, kinőttem én már a mesékből, akartam mondani fájó bosszúsággal, amikor így folytatta:

- Jó cselekedetekkel fogod ki-díszíteni. Ha segítesz valakin, ha nem feleselsz vissza, ha le tudsz mondani valamiről, amit nagyon megkívántál, s ehhez hasonló-szép dolgokat viszel végbe, mindig csipkélzel egyet az ingecsken. Így ni! - mutatta, s nyesett egy háromszög, vagy félkör alakú vágatot a fehér papíron. Az így felszabaduló kis papírmylevecskét fel lehetett hajtani, s máris díszesebb lett az a Jézuska-ing.

- Gondold csak el, minél több jó cselekedettel tudod megajándékozni édesanyádat, annál díszesebb lesz az ing. Ennek fognak csak igazán örülni!

Valami áldásos enyhülés kezdett akkor melegedni a szívem tájékán. Vigasztómjén gomolygott s örömszengettyű csilingelt bennem. Újra kezdtem várni a karácsonyt, egy új-fajta, súlyosabb örömmel, mint korábban. Csipkéimet szeretetszállból szövöttem, az ingecskéket jóakarattal gyolcsából szabtam. Újféle izgalom szorította torkom, s amikor ott álltunk valamennyien az illatos, csillogó fa mellett, ajándék-átnyújtásom után, szüleim szemében kerestem a csillagszórós fényt, s vártam az örömtűzet fellobbanni. És láttam két meglebarna szempárt felragyogni s tekintetük sugaraiban s ölelő karjuk szorításában édes örömmel veszttem el. Akkor jöttem rá, hogy a boldogság titka nem az angyal-hozta-hitű karácsonyfákban s az ajándékok mennyiségében, hanem bennünk van. Azóta is ennél az örömtűznél melegszem.

BERÉNYI BOGÁTA

BAKA ISTVÁN

Karácsonyi ének

Zörög a fény, az égi sztaniol.

Bontogatják a megavasodott

bonbont - a Földgolyót - az angyalok;

nyáruk csurog, s kialszik a Pokol

egy percre, - ámdé máris újralobban

s cukortól kéken ég a kárhozat

(mint akta új lapján az áthozat);

olt s szít az édes nyál, ha tűzbe pottyán.

Zörög a fény, a gyűrt ezüstpapír;

golyóba gyúrni - Nappá - régi móka, -

éj-csokoládénk épp olyan csalóka,

mint hámozatlan túlfelén a pír.

Csillag vakt, bolygó fénylenek:

Tejút-karácsonyfánk áram alatt...

Megrágnak, Föld, az égi tejfogak,

angyali óvodák emésztene.

Zörög a fény, hengergetik javában

a sztaniollá fémesült reményt, -

a doktor Isten kitöltötte vényt

nem váltják be a földi patikában.

A telepiekéről

Magamra húzom sötétkéek otthontalankámat, mielőtt reggelente leülök írni, és nem is tudom, mit csináljak, hiszen írni kéne, azt meg minek? Az ablakomból a Gellért-hegy tetejére látok, rajta a Szabadság-szobor. Körülötte a szovjet katonák száma megfogyatkozott, már csak ketten állnak, hadd álljanak, hiszen azért haltak meg, ami ellen mi is. A közös emlékhely helyes melléképület a Citadella, nincsenek már cellái, termeiben bús németeknek húzzák a cigajner muzikot. Hiszen ők is belepasszolnak a képbe.

Csak hát mi közöm ehhez a látványhoz? Volt nekem szülőfalum, lakhatnék ott is, alig negyven kilométerre Szegedtől, s könnyen lehet, hogy jobban érezném magam. Az is lehet, hogy nem. Azonban megnyugtató, sőt vigasztaló az érzés, hogy van egy hely, amiről azt képzelem, ott jobb lehetne. Ez az elképzelés az igazi otthon.

A valódiból ugyanis el kellett költözni, 1949 januárjában, kényszeres alapon, ahogy abban az időben sokan másoknak is. És most innen bámulok ki, egy alig tíz éve létező ablakon. Amikor nyolcvan körül letoccsantam a buszról az elkeseredett sárba, gyanútlan varjak szálldestak azon a helyen, ahol most ülök, és rájuk gondolok. Nem jutott eszükbe, hogy iderugaszkodik a város, a tapéta mögöl szelelő falakat húznak gyors kezű mesterek, s megrabolják ködös légtérüket. Lakótelep lett itt, egykori fedőnévén: ifjúmunkás lakásszövetkezet. Bár munkást, egyet se látok ebben az utcában. Sok újságíró, meg ehhez hasonló egzisztenciájú emberek, a néhai hatalom különféle szolgálai, a mozgássérült szocialista középosztályból. Jellemző, hogy ezeknek az újonnan épült helyeknek országszerte a telep nevet adták, a jobb csengésű, meg némi tartás és önállóságot, mi több, önkormányzást sugárzó negyed helyett. Egy csomó együtt-ment lakik a telepen velem együtt.

A kelenföldi vasútállomás is látszik az ablakomból. Régebben is, most is, csak ki kellett nézni az ablakon, és máris kémkedhettem. Számolgattam a tehervonatokat, amik a kicővekel, lepányvázott orosz tankokat vitték Nyugat felé, a dunántúli objektumokra. Volt, hogy száznegyven-százötven tankot is megszámloltam egy nap. Ma jóval kevesebbet visznek, és nem Nyugat, hanem Kelet irányában.

A költözködések se voltak rosszak. Rákényszerítették a családot, hogy ne tartson sok fölösleges holmit. Levegős volt az élet, jól elértünk a bútorok között. És több helyen is meggyökereztem, hasonlóan negyven-ötven közötti kortársaimhoz, akiknek a szüleit szintén az ismerd meg hazádat mozgalom kereteiben béliásták, s hol ide hurcolkodtak, hol meg amoda. Hol itt szakadt le belőlük egy darab gyökér, hol meg amott. Iskolák, gyerekszerelmek, becsúzlizott ablakok.

A karavánok mögött meg ballagtak a kiskoporsók Mert többen költöztették magukkal a közben meghalt családtagokat, szülőket, nagyszülőket is. Akik félig elporladtak az egyik lakhelyen, a húsuk maradt, a csontjaikat pedig vitte magával a család. A csontoknak pedig már elég volt a feles koporsó is.

Így vallok én most szülőhelyemnek két falut és egy várost. A klasszikus helyzet megfordult. Nem ők versengenek értem, hanem én őértük. Bármelyikbe is megyek vissza, mindegyikben szívesen fogadnak, mintha csak hazaérkeztem volna, a negyedik helyről, ahol lakom. És ahol ugyancsak mintha otthon volnék ma már. De mindkét mondatban ott ácsorog a mintha, mint egy kellemetlen vált barát a múltból, akit jobb volna elfeledni, mégis, majd minden áldott nap becsönget valami hülye ürüggyel.

És elmondja, lehet Budában vagy másutt jobb lakásom a mostaninál, de soha, sehol nem leszek otthon.

ZELEI MIKLÓS

SIMAI MIHÁLY

Advent

*mint angyalszárny
szítal az alkonyatban
a hó a szent hó
Karácsony hava*

*- a mellékállásban
hóhérruhát faldoz
Heródes udvarában Mária*

*József az ács
iszik mint a gödény*

*Betlehem tornyos lakótelepén
ezer talentumért
ha kap lakást
- és nem számítják be a megtért
föltámadást*

*lángperzsés angyalszárny
az alkonyat
égeti lelkünk
Karácsony hava*

*-- sűrűsödnek a fájások
de nem lel
albérletet áldott terhével
Mária*